

KOLOZSVÁRI

SZÍNHÁZI KÖZLÖNY

Megjelenik e lap mindennap,
pénzeket kivéve.

Előfizetési ár:
Helyben egész sziniidényre 4 frt. 50 kr.
Vidékre " " " 5 " " "
Helyben " " " 1 " " oszt. ért.

Mindennemű hirdetések elfogad-
tatnak: kétszer hasábozott sorért
5 újkr., ismétléseknél 3 újkr.
Kincstári díj minden hirdetéstől 30 újkr.

EMLÉK-SOROK,

melyek

születése 100-dk évnapján felolvastattak
Kolozsvártt, october 27-kén, 1859.

ellege: Eszköze leoni az isteni kéznek,
Férfiak! ez gyönyörít jutalom.
Kazinczy.

Kinek — jármat hordva — szived bú szoritja,
De ajkad még panasz toha sem szennyezte;
Kinek jövődöd is felbőrkkel boritva
S a remény lámpája mégis ég szivedbe', —
Kinek nincsen semmid, csak egy fényes multad,
— Az is egy nagy könyvbö verbetükkel irva —
Ki az emlékezést becsülni tanultad:
Oh, magyar nemzetem! borulj le egy sirra.

Egyszerű kis domb az; márvány nincs felette,
Csak egy bánatos füz — mint egy őszi felhő —
Fészket egy kis madár oda építette
S elröpíti messze búsdalát a szellő.
Ah, a füz te vagy most, vihar-látott népem!
S rajt' az emlékezet fészket vert madárka;
Kazinczy sirjára ráborulva szépen,
Jer, oh jer s figyelmezz bánatos dalára.

Egész multad mi volt? Küzdél vihar s vószszel
S mire büszke voltál elvesztettél mindent;
Mostohád volt a sors, himéletlen kézzel
Galamb-ösz hajdra gyász-virágot hintett.

Az elmúlt században minden dicső eszme
— A melyet szivedben rég oly hün ápoltál —
Feneketlen sirba el vala temetve;
Jogaid valának s mégis koldus voltál.

Azt a sok virágot — a melyet még Árpád
Átültetett hajdan s vérrel öntözgete —
Gyász-napok jöttével szél-viharok járták
És az idő őket rendre eltemette.

Csak egyet kimélt meg... a melynek illatja
Ott született messze hol a hejnal támad,
Ah, ennek a Kárpát verőfényes alja
Termőföldet adott s pihentető ágyat.

A te nyelved volt ez; a mely édes, drága,
Melyet szépen mond ki a kis gyermek ajka,
Hogyha sirban a szeretetnek szárnya
S szülője nevére tanítja a dajka.

Az a szerelmes nyelv, melylyel a kis lányka
Szive fájdalmait ugy elpanaszolja,
Hogy a csalogány is — figyelmezve rája —
Dalt teremt belőle s utána dalolja.

Az a hatalmas nyelv, a melylyel őseink
Lángot ébresztettek az alvók szívébe;
Melynek hallattára az erős cser meging
S lágy szellővé törpül a Kárpátok vésze.

Az a bánatos nyelv, melylyel az aggastyán
— Maga körül gyűjtván az egész családot
S mint Mózes a szirtből könnyeket fakasztván —
Elmondja a multat s minden szava bánat.

Ah, de mi lesz egy nép szép virága, nyelve,
Hogyha sirban nyugszik minden hű kertésze;
Ha a gyom és tövis mindenütt felverte
S bátran látogatja az időnek vésze?

Hogyha nincsen a ki ápolja, nevelje,
S mikor nem hull harmat könnyeit rásírja;
Hogyha nincs szív, melynek lángoló szerelme
— Örködvén felette — megörzeni bírja?...

Igy valál te akkor, árva magyar haza,
Ez az egy kincséd volt s nem tudtad becsülni,
Hiába ébresztett a kor intő szava
És hiába láttad a felhőket gyűlni.

S ha volt is hű fiad, nem hittél szavának,
S nyelved virágai parlagon heverték,
Mert a gyászos napok meg nem tanítanak,
Hogy nemzet nyelv nélkül nem élhet egy perczet.

És mig nyugot felé lobogtak a fákllyák,
Hogy a tévelygőknek mutassák az útát,
Nem tudtad széttépni a setétség fátylát;
Imádtad a régít, gyűlölted az újat.

Láttad a jó példát és nem használt semmi;
Hogy a nehéz álmot messze elkergesse,
A hajnalcsillagnak meg kellett születni,
Mely a reggel jöttét ragyogón hirdesse.

Ez vala Kazinczy. Istenről ihletve
Lángoló lelkével a jövőbe nézett,
Széjjel kezdett járni s szavát fölemelve
Mámoros álmodból fölzaklatott téged.

Azt a drága nyelvet, azt a szép virágot
— A melynek csak egy pár szirma volt még épen,
Áldozva érte nyugalmat és álmot —
Szive szerelmével ápolgatta szépen.

S hogy az árviz mindent el ne temethessen
— Mint második Noé — épített egy bárkát,
Hogy az a virág benn' szépen tenyészhessen,
Ha künn a hullámok táncaikat járják.

S mi lett a jutalma? Az a nép, a melynek
Nyelvét visszaadta s örködött felette,
Az adott kezébe legkeserűbb kelyhet,
Az a nép — a magyar — gunyolta, nevette.

Ő, a kinek lelke egy hosszú századdal
Előre benézett a jövő könyvébe,
Küzdött örökké kinnal és bánattal
S Gilead nem nyújtott balzsamot sebére.

Ő, ki irtott, nevelt s a parlagon szánta,
Hét évig sinlődött bilincsekre verve,
De — mint egy örökké világító lámpa —
Égett a börtönben buzgalma, szerelme.

Törni nemes czélra, imádni a szépet,
Elvetni a magot hogy más arassa le;
S törni mellőztetést, rágalmat, inséget,
Tudod népem mi ez? Kazinczy élete!

...Vége már a dalnak. Az idő fut s nem vár,
Porló szive felett elrepül a század;
Ah, de körülötte fölemile madár
Szózatot dalával betölti a tájat.
Ha a tavasz zöldül, Kazinczi sirhalmán
— Nyelvünk testvérei — a virágok nőnek,
Lágyan bűg a szellő, ötlet magasztalván,
A kin nem volt s nem lesz nyoma az időnek.

És te, árva nemzet, ki egy század muva
Már csak porait áldod, most látva hogy mit tett,
Széphalom völgyében sirjára borulva
Igaz bünbánattal hullass egy pár könnyet.
S ha a tavasz rája virágait binti,
Büszkén elmondhatod, sirja felett állva:
Az a nagy próféta, az a nagy Kazinczy
Itt született, itt élt a magyar hazába!

SZÁSZ DOMOKOS.

Az 1860-dik évi pályadíjra indítandó vigjáték és drámának még csak három rövid hav: maradván fenn a kitűzött 100 darab aranyot czélta venni, felhiva érzem magamat a vidéki pályázni olajtók, drámai művők kivitele fejlődéséin több évi tapasztalatból merített „Kalauz“-ommal segíteni, színezeti képekben mutatva be, a drámairodalom jelenlegi korszerű változásait divatozó szokásaival.

KALAUZ

egy történelmi drámai szöveghez.

Báthori Gábor Erdélyország fejedelme, sorstól és emberektől elkényesztetve, kicsapongó fajtalan életre adja magát. — Vad szenvedélyének a hon legelőkelőbb hölgyei esnek áldozatul, ezek között „Az Egri nő“ (irta Szigligeti), „A velencei hölgy“ (Erdélyi), „Indikó“ (Vajda), „Indiana“ (Kövér). E bűnös kihágásai a fejedelmének fölzigatják az ország kedélyét, mit megértvén Báthori, erkölcsi jobbulásra szánja magát. — Ezen elhatározása ingatag jelleménél fogva csak kevés ideig tart, mert „Az ábránd és szerelem“ (Benkő) kitérvén újból romlott kedélyből, egy „Szalma özvegy“-gyel (Tóth) bonyo-

lódik viszonyba, gondolván, hogy így a távollevő férj — ellenei számát nem szaporítandja; — első ismerettségét egy „Arcz kép“-pel (Szigligeti) kezdi meg. Ezt nagyszerű „Éji zene“ (Vahot) követi, — végre Gyulafehérvárt egy dalidó alkalmával közbotrányra — nyilvánosan egy „Alföldi csárdás“-ra (Vasgereben) hívja föl. Mind ezek mellett is, hogy a nemesség gyanuját e viszonytól elfordítsa — megkerítésében — mellőzi kéjenez udvarnokát „Istvánit,“ — hanem egy ott létező színész-társulat előbbkelő egyéneivel szövetkezik, kik a fejedelmet csakugyan meghagyják s erősítik azon hiedelmében, hogy a szóban lévő „Szalma özvegy“ férjetatrabságban sinlődik.

„Pálnak e fordulása“ (Szigligeti) nem segít a dolgon, mert bár e tervének misem állt útjába, de végre kistül, hogy a „Szalma özvegy“-nek gondolt nő férje, nem hogy rabságban volna, de a nejeikben meggyalázott főurak összeesküvéséhez Báthori megbosszulásában — fölcsapott.

„Enyingi Török János“ (Feleki) azonban fölfedezvén a Báthori élete ellon tervbe vett merényletet, megsugja a fejedelemnek.

Báthori látván a veszedelmet, mely fenyegeti, a „Nemesek hadnagya“ (Kovács Pál) alatt lévő serget hadilábra állítá és minden előkészületeket megtesz a kitörendő fölkelésre, de egyszersmind véd- és dacszövetségre is lép „III. Béla“ — „IV. István- és Andronik“-kal (Szigligeti) s hozzá fog az összeesküvés meghiusításához. „Világ ismeret“-e (Dobsa) nem csalá meg számításában, mert a telteket „Szék“ helysége határán „Békési“ (Gajzágó) által bekerítetvén, egyről-egyig elfogatja, — az egy „Kendit“ kvéve — ki látva a környező veszedelmet, körültekintő szolgájával s fölhasználva a csata zavarát, egy aközönségtől jobbra eső gémeskút üregébe szökik.

Báthori eként megszabadulván elleneitől, régi kicsapongó életét még zégéresebben folytatja, és elhatározá a fogoly pártok kivégeztetését.

Megtudva ezt „Bethlen,“ a lánczokkal terhelt Kornis hörtönébe lopózik Kolozsvárt, s azon tanácsot adja, hogy tettesse magát bolondnak; ki azt el is fogadja. Ezt elvégezvén Báthorira tör, szeméretveti czégeres életét. Az „Arczképet,“ az „Éji zenét,“ az „Alföldi csárdást,“ — szóval — a „Szalma özvegy“-gyeli botrányos újabb viszonya egész lajstromát. Báthori, ki Bethlenre sokban hallgatott, eleinte menti magát, hogy ő nem tudta, hogy e nő férjével él, s ötlet „Rázz edték a komédiások“ (Szerdahelyi); Bethlentagadólag rázza fejét, s így szól: „az lehetetlen, hisz „Férje színész“ (Feleki)“. „Annál kevésbbé értelmes szóra“ — mormogá haragosan Báthori, — ugyis az egész egy „Lári-Fári“ (Szigligeti).

Bethlen látva, hogy ezzel csak ingerli a fejedelmet, Kornis ügyére fordítja beszédét — menteni kezdi, hogy büne önkénytelen, mert elméjében meg van zavarodva. — Báthori e kijátszásról értesülvén — hidegen visszautasítja — s az „Okos bolond“ (Szigeti) Kornisra kimondja a halálos ítéletet, — így szólván: „Pusztulj szemeim elől Bethlen, Kornis élete kialszik mint hamuvá égett „Fidibur“ (Szigligeti).

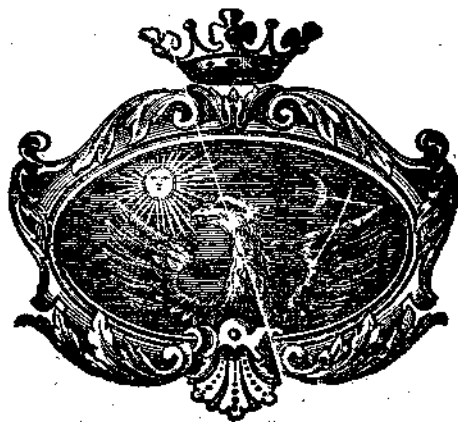
Kivégeztetvén Kornis, — Bethlenre is kiadja a fejedelem az elfogatási parancsot, de ez újabb önkényről korán értesülvén — török földre menekül, — utána rohánván „A magyarok Törökönban“ (Vahot), hol ugyan fegyveres segítséget nyer a portától, de pénz hiánya miatt hadi tervéhez nem foghat. Azonban jobb sorsa kedvezend, véletlen „10,000 frt“-hoz jut (Szigligeti), Báthorira ront szövetséges hadával, fegyvereseit szélylyelveri, s a fejedelmet Várad felé futni kényszeríté. Így lön az elbizakodott zsarnok fejedelem „Földönfutó“ (Jókai). Saját országában eltikkadva halad járatlan utakon Bárod felé. Fejében „Károly ur hogara“ (Dobsa) s égező szomj keblében — kerülve a falu alatt — találkozik a „Bíró uram leányá“-val (Szentpéteri), kinek friss vizet merite épp akkor „A jámbor vinczellér“ (Tóth) kristály forrásából. Üdülve amagához vett víztől, újat késő estig folytatja. S midőn már a nap bűvös arcját az éjszeta palástja elfedé, egy tölgyfa árnyába pihenni dől; roncsolt teste csak hamar mély álomba merül, de kinos borzasztóbbra mint azt dagadozó mejje nyoszörgéséből kivethetni. Álmában előtte minden elsőttül, s heáll a „Touloni éjszaka“ (Oldal), erős mennydörgés s villám között feltünik „Astarto“ („Dalma“-ból, Jókai) s Báthori legnagyobb remületére vérben forgó s a „Köcsmei sárkány“ (Döme) szeménél rettentőbb szemét és pokoli száját felé tátongva őt elnyeléssel fenyegeti. E kétségbeesett helyzetéből 12 alak megjelenése (kik a nemzeti színház csarnokából előadás után jönnek elő) menti meg, kik is az áldozat után hönbölő szörnynek pokoli torkába, minden viczkádozás daczára belökik „Brumou marquis“-t (Dobsa), ki is akkor lépe „Orosz házasság“-ra (Feleki) „Coelestina“-val (Kövév), kit „Mária királyné“ (Vahot) „Nem tőre a háznál“ (Lendvai), utána „Nagy Lajos egész korával“ (Hegedüs) „Gazdag és proletár“-ral (Beöthy) minden személyválogatás nélkül, végre ezek után „Egy hullát az ő férjével“ (Jókai). Báthori kétségbeesése tetőpontját éri el, de szerencséjére kinos álmából éji 12 óraker zörej ébreszti föl — fölpillant — de újabb iszony és borzadály futja át idegeit, előtte a kútba ugrott, s halótnak vélt „Kendit“ áll fejr lepedőben. Báthorinak minden büne eszébe jut, bevallja azokat, s irtóztató ordítások közt „Jaj a kísértet“ (Szigeti) felpattan száz aranyos

Telivér

paripájára (Péter Pál), elszalad Váradra, hol Szilasi János és Nadányi Gergely által lekonzultatik. Bethlen a fejedelmi széket elfoglalja, a szín mélyén forgó szél támad, mindnyájuknak kalapját lekapja, üvöltésből csakhamar szivárvány keletkezik, mely körül lepkék tánczolnak s hattyúk repdesnek, végre begáliai fényben délibáb terül el, közepén Hymon oltáránál áll „Argyil ha lehet lóháton Tündérlóna“-val (Szigligeti) fején arany szálu paróka, szemérmesen mondják el egymásnak a „holtadiglan — holtamiglant“ — dob, trombita s erős kardal harsogása mellett — a függöny legördül s az író a 100 aranyot besöpri.

Harai Victor.

NEUZETI

SZINHÁZ.

Felsőbb

engedélyvel.

Kolozsvártt, ma, szombaton, november 5-kén, 1859.

A fennálló országos szini választmány pártfogása és HAVI MIHÁLY igazgatása alatti dalszintársaság által adatik:

Ernani.

Nagy opera 4 felv. Irta Piave, olaszból fordította Egressi B. zenéjét írta Verdy.

S z e m é l y z e t :

Don Carlos, spanyol király	Bodorfi.	Don Ricardo, a király lovásza	Gerecs.
Don Ruy Gomez de Sylva, spanyol grand Baráti.		Jago, Sylva lovásza	Bartha.
Elvira, unokabuga és jegyese	Fridrikné.	1-ső 	Szentkutiné.
Giovanna, Elvira dajkája	Láng Mária.	2-ik apród	Szabó Mimi.
Ernani, bandita főnök	Follinusz.	3-ik 	Theisinger M.

Választó fejedelmek, királyi kíséret, összeesküdtek, banditák, katonák, öölgyek.

Minden páholy az egész sziniévszakra lefoglaltatván, csupán Zártszék és Földszintre bérelhetni :

Zártszék 16 előadásra — — — — — **7 ft. 40 kr.**
 Földszint — — — — — **5 ft.**

Helyek ára : Zártszék **70** kr. Földszint **42** kr. Altiszti jegy **21** kr.
 Karzat **15** kr. osztr. érti

Holnap, vasárnap, november 6-kán bérletfolyamban adatik e szinpadon először : „**Egy királyné**” eredeti s a gróf Teleki alapítványból 100 arannyal jutalmazott történeti dráma 4 felvonásban, írta Tóth Kálmán.

Kezdeté fél 7 óraker.